

ספר
מעדני
יואל

פרשת אמור

יו"ל ע"י מערכת
הוצאת אור חיים

Mechon@ohrchaim.com
718-930-7443

KolSatmar.com

ספר
**מעדני
יואל**

פרשת אמור

בו נקבצו ובאו דברות קודש וניצוצי אורה, אשר שמענו ונדעם
מרבנו הקדוש והטהור האדם הגדול בענקים

מרן יואל טייטלבוים זצוק"ל
אבדק"ק סאטמאר וגאב"ד ירושלים תובב"א

פרשת אמור • תשפ"ו לפ"ק

תוכן הענינים

מוטל על גדולי ישראל לעורר את לב המון עם לתרום מעות לצדקה
על כל הדברים הנחוצים / **ראוי לחזק את לב העוסקים בדבר מצוה**
פעמים רבות הן בהתחלה הן בהמשך הפעולה עד שיעלה בידם
לברך על המוגמר / כל כמה שהאדם משקיע כוחות בחינוך הבנים
הרי זה פועל זכות גדול לטובת האב עצמו להיות לו שמירה עליונה
מן השמים / **כאשר האדם זוכה ובניו הולכים בדרך הישר הרי זה**
משפיע לטובה על האב עצמו, ואם הבנים סרים מן הדרך הרי זה
משפיע לרעה גם על האב עצמו ח"ו / טעם מצות העומר לפני חג
השבועות שעל ידו מתברך שפע התבואה ועל ידי כך יכולים לעסוק
בתורה מתוך הרחבת הדעת / **עיקר חשיבת העבודה לקיים סעודת**
יום טוב לשם שמים הוא אצל העשיר שיש לו כל מעדנים שבעולם
ועכ"ז מכון באכילת מצוה לשם שמים / על ידי מצות צדקה לעניים
בטל מדת הדין ונהפך למדת הרחמים ואין לך שמחה גדולה מזו /
צריכים לקיים המצוות המסוגלים להשפיע עשירות כדי שלא נצטרך
לקבל טובה מאנשים שאינם מהוגנים ויהיה לנו שמחה בלימוד
התורה / הקב"ה משלם שכר טוב בעולם הזה על הכנה למצוה,
ומתוך כך יכולים לקיים המצוה בעצמה לשם שמים / **יש כמה מצות**
שעל ידם ניתן להתברך בשפע עשירות, מכל מקום יש להזהר לכוון
בקיום המצוה לשם ה' והשפע יבוא מאליו / בכח מדת התחברות
של צדיקים באגודה אחת עם פשוטי עם נמשך השפעת עולם הזה
גם לצדיקים המכוונים לקיים המצוה לשם ה' / **על ידי לימוד תורה**
שבעל פה מקבלים שכר בעולם הזה בהשפעת כסף / יש לבטוח
בהקב"ה שמשפיע עשירות ממקורות כשרים

פרשת אמור

א

מוטל על גדולי ישראל לעורר את לב המון עם לתרום מעות לצדקה על כל הדברים הנחוצים

לעורר את ישראל לעסוק בהלכות פסח קודם הפסח, על זה בא הרמ"א להעיר על כך כי יש להניח שבני ישראל ודאי ילמדו ויעסקו בהלכות הפסח כפי הראוי ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים הלכות החג, וביותר צריכין לעורר ולזרז את ישראל לתת מעות חטין לעניים, למען יהיה לעניי ישראל כל צרכי הפסח מתוך הרחבה. עכדה"ק.

והנה אמרינן בגמרא (סוכה כח.) רבן יוחנן בן זכאי היה קטן שבכל תלמידי הלל הזקן, ואף הוא לא הניח מקרא ומשנה גמרא וכו' דבר גדול ודבר קטן, ופירשו בגמרא שהכוונה באומרו דבר גדול היינו מעשה מרכבה, ודבר קטן היינו היות דאביי ורבא. ע"כ. ואפשר לומר עוד, כי העסק בדברי תורה ובירור הלכות זה יקרא דבר גדול, ואילו העוסק בענינים גשמיים, כדוגמת קיבוץ מעות לעניים או

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם (כא, א). פירש רש"י ז"ל אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים.

ואפשר לומר בביאור הכוונה, על פי מה שאמר הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע על מה שכתב המחבר בתחילת הלכות פסח (או"ח סימן תכט) שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום, וכתב על זה הרמ"א, הגה, ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח. ע"כ. ולכאורה יפלא הדבר מפני מה הביא הרמ"א לכאן המנהג לתת מעות חטים לעניים, כי מה יש בין ענין זה לענין האמור בדברי המחבר דשואלין ודורשין בהלכות הפסח.

ואמר לבאר את המכוון, כי הנה כאשר ראה הרמ"א שהמחבר ראה צורך

גדולה זו, ומענה יש בפייהם כמה תירוצים ואמתלאות שונות, ברם האמת הוא שבניית המקוואות המה מן הדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם.

ובהיות כן ודאי יש לעורר את הציבור ליקח חלק במצוה גדולה כזו, שצריכים לפעול בעד בניית המקוה כדת, ולתקנה ולבנותה ולשכללה כראות. אכן דבר זה כרוך עם הוצאות מרובות, לבן טוב ויפה עשו העסקנים אשר התעוררו בדבר מצוה לפעול ולהשתדל בדבר ועשו מה שביכולתם לתקן ולבנות את המקוה כדת, אבל עד עתה עדיין לא עלתה בידם להביא את בניית המקוה לידי הגמר, ועדיין צריכין להתייגע ולעמול עמל רב כדי לאסוף ולקבץ מעות הנדרש, למען יהי היכולת בידם לגמור את המלאכה.

ועל פי זה יתכן לומר הפירוש במה שאמר הכתוב 'אמור אל הכהנים בני אהרן', הן המה המורים את הדרך הישר לבני ישראל ומלמדים אותם ללכת בדרכי ה', 'ואמרת אליהם', 'ופירש"י שתי אמירות הללו למה, אלא להזהיר 'גדולים' על 'הקטנים', 'ר"ל שזו אזהרה לאנשים הגדולים בקרב ישראל לעורר את ישראל על אודות הדברים הקטנים, דהיינו שיתחזקו לתת ממנם לצדקה בעד ענינים הנחוצים בקרב ישראל.

(מוצש"ק פרשת אמור תשי"ד לפ"ק, במסיבת מלוח מלכה עבור המקוה טהרה בשכונת איסט סייד)

לצורך שאר דברים טובים ומועילים, הלא הם בערכם כדברים קטנים.

ועל זה בא הכתוב לעורר את הרבנים העומדים לדרוש לפני עם ה' את המעשה אשר יעשון, שבודאי יש צורך לדבר ולעורר על שני הענינים הנזכרים, הן על אודות הדברים הגדולים, לעסוק בדברי תורה ולדעת הלכה למעשה, אך בנוסף על זה צריכים לעורר שימת לב על אודות הדברים הקטנים, הלא המה עניני ממונות לתת מעות לצדקה עבור צרכי הכלל והפרט, ולעסוק ולהשתדל בכל צרכי היהדות ולראות ולברר שלא יחסר המזג בכל הענינים הנחוצים בקרב ישראל.

ובלפי מה הדברים אמורים, כי הנה יש צורך גדול בכל מקום שיש קיבוץ של זרע ישראל לבנות מקוה טהרה העשויה כדת וכהלכה, והנה בדבר זה יש מכשולות גדולות במדינה זו, ואין אדם שם על הלב להרגיש גודל האחריות וחומר הדבר. ואין מהראוי להאריך ולפרש בפרטיות המצב הנורא בעניני מקוואות השורר פה בארצה"ב, והוא הפלא ופלא לא יאומן כי יסופר, שהרי אין שום מקוה כשירה אחרת בסביבה זו, ובעוה"ר רובא דרובא אנשים מזרע ישראל נשכח הדבר מהם לגמרי והם אינם מרגישים הצורך בבניית המקוה כלל בעוה"ר, ואין צורך לכך אלא בסביבת היראים בלבד. ואף גם במקומות אלו ישנם הרבה אנשים המשתמשים מלשאת עול בקיום מצוה

ראוי לחזק את לב העוסקים בדבר מצוה פעמים רבות הן בהתחלה הן בהמשך הפעולה עד שיעלה בידם לברך על המוגמר

גם העסקנים עצמם המסייעים את המתחיל בדבר מצוה והם משתדלים אצל הציבור לתרום אותם לשאת חלק בדבר מצוה, הנה יש לפעמים שבמשך הזמן ירפו בעבודתם שלקחו על נפשם, והם עצמם צריכים חיזוק וזירוז שלא ייעפו ולא ייגעו להמשיך לעסוק בעבודתם בקודש עד שיעלה בידם לברך על המוגמר את אשר התחילו לעשות, **אי לזאת ראוי לשאר כל האנשים לעודדם ולחזקם ולסייע עמהם למען יהיה להם האומץ להמשיך במלאכת שמים.**

ועל פי זה יש לומר הכוונה במה שאמר הכתוב אמור ואמרת שתי פעמים, שזה בא להורות כי בדבר מצוה לא סגי לסייע ולזרז פעם אחת בלבד, אלא צריך להיות אמור ואמרת דהיינו זירוז אחר זירוז, שמוטל על כל האנשים לזרז ולחזק את לב העסקנים בבסוף ובשאר כל מיני פעולות, למען יהיה היכולת לברך על המוגמר בדבר גדול כזה שהוא עיקר שורש טהרתן של ישראל.

וזו הרמז במה שאמר הכתוב אמור ואמרת שתי אמירות, כי אמירה אחת הוא בהתחלת המצוה שצריכים להיות נתבעים ונותנים לדבר מצוה בעין יפה ורוח נדיבה, ואמירה שניה הוא מה שאומרים לו 'גמור', היינו לאחר שהמפעל מתמשך זמן רב, והמתחיל בדבר מצוה

עוד אפשר לומר באופן אחר בביאור המכוון במה שאמר הכתוב שתי הלשונות אמור ואמרת, ויש לומר בביאור הכוונה בהקדם לפרש המכוון במה שאמרו חכמינו ז"ל (עיין ירושלמי פסחים פ"י ה"ה) המתחיל במצוה אומרים לו גמור, ולכאורה יפלא הכוונה באומרו 'אומרים לו' גמור, שכן היה ראוי לכתוב המתחיל במצוה יגמור אותה, ומה זה שאמרו אומרים לו גמור, כי מי הוא זה האיש שמוטל עליו לומר לו שייגמור את המצוה.

אכן אפשר לומר הכוונה, כי הנה יש לפעמים איש המתחיל להשתדל באיזה מצוה, אלא שאין לו היכולת לברך על המוגמר, מאחר שאותו דבר מצוה כרוך בהוצאות גדולות ומרובות למעלה מכוחו, ואין לו היכולת להמשיך ולכלכל אותם הוצאות המרובות, ומשום כך יתכן הדבר שבמשך הזמן יתרשל להמשיך בקיום המצוה, על כן דקדקו לשונם לומר 'אומרים לו' גמור, היינו שאחרים יבואו לעשות פעלים להקל ולסייע לו בעבודתו, וגם לפעול אצל אנשים אחרים שיבואו לסייע במעות ושאר כל הפעולות הנדרשות למען יוכל המצוה לבוא לידי הגמר, ולא יניחו את המתחיל בדבר מצוה לעמוד יחידי לשאת את כל המשא הכבד הרובץ על שכמו, כי באופן כזה לא יוכל לגמור ח"ו את המצוה.

בעתו מה טוב לעסוק ולהשתדל בבניית המקוה בימי הספירה האלו, כי הלא כל עיקר ענין ימי הספירה הוא לעשות הכנה לפני קבלת התורה, ואין לך הכנה גדולה בדבר הזה, לעסוק במהרתן של ישראל, ועל ידי כך נזכה להגיע לקבלת התורה.

(מוצש"ק פרשת אמור תשי"ד לפ"ק, במסיבת מלוה מלכה עבור המקוה טהרה בשכונת איסט סייד)

אינו יכול לברך על המוגמר מרוב הוצאות המפעל, ראוי להתעורר להושיט יד עזרה פעם שנית, לסייע בממון ושאר כל מיני פעולות הצריכות בדבר, למען יוכלו לגמור את המצוה כפי הראוי.

השי"ת יעזור שנזכה להרבות טהרה וקדושה בקרב ישראל, ודבר

כל כמה שהאדם משקיע כוחות בחינוך הבנים הרי זה פועל זכות גדול לטובת האב עצמו להיות לו שמירה עליונה מן השמים

האדם לומר כי כל מה שמוטל עלינו להזהיר וללמד את הקטנים לקיים את מצות הבורא ב"ה ולשמור את נפשם מן העבירה, כל זה רק בעבור טובת הילדים הקטנים עצמם בלבד, שעל ידי כך ישארו יהודים הנאמנים לה' ולתורתו כל ימי חייהם, 'ויי זאלן קאנען בלייבן אידן', אם כן איפוא נמצא שעיקר תכלית המכוון הוא לטובת הילדים דייקא, ואין שום טובה יוצא לאנשים הגדולים מזה, 'די טאמעס איז אן עקסמערע מסכתא, אז ער איז זיך משלים איז ער זיך משלים', ושוב אין שום טובה יוצא לנפשו מכל עבודתו בעד חינוך הילדים הקטנים.

אבן האמת אינו כן, כי כל כמה שאדם משקיע כוחות בחינוך הבנים לעורר את לב הבנים הקטנים לשמור את נפשם מדבר עבירה, כל זה הוא תועלת גדול לנפש האב עד אין שיעור וערך כלל, כי בזכות זה שהאב מתאמץ להשקיע כוחות לסייע ולפעול כפי כוחו לחנך את הילדים

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם. וכתב רש"י ז"ל אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים. ע"כ. הנה הרא"ש ז"ל (בהלכות טומאה הנדפס במסכת מנחות) כתב באופן אחר, כי מקור הלימוד הוא ממה שנאמר אמור אל הכהנים בני אהרן, כי לכאורה יותר היה ראוי לכתוב אמור אל 'בני אהרן הכהנים', וממה ששינה הכתוב לומר 'הכהנים בני אהרן', ניתן ללמוד אזהרה לכהנים הגדולים שהם יזהירו את בני אהרן הקטנים בכל דיני טומאה האמורה בפרשה. ע"כ. אמנם לפי דברי הרא"ש שהדרשה להזהיר הגדולים על הקטנים נלמד מאומרו 'הכהנים בני אהרן', אם כן איפוא ראוי לתת לב להבין מה זה שהוסיף הכתוב לומר עוד אמירה שניה 'ואמרת אליהם', ומה זה בא ללמדינו.

אבן אפשר לומר בביאור הכוונה, שבא הכתוב ללמדינו יסוד גדול במצות חינוך הילדים, והוא שלא יעלה על לב

איז מאַקע פאר די טאטעס, דער בח און די זכותים.

ועל פי זה יבואר מה שהוסיף הכתוב לומר אמירה שניה 'ואמרת אליהם', שכן מן האמירה הראשונה ניתן ללמוד חובת החינוך הילדים להזהיר גדולים על הקטנים, כמו שנתבאר למעלה בדברי הרא"ש, ואחר כך הוסיף הכתוב לומר דבר אחר שלא יעלה על לב האדם לומר שכל עיקר תכלית המכוון הוא רק כדי לזכות את הילדים הקטנים בלבד, לזה אמר 'ואמרת אליהם', כי הדברים הללו נוגעים אל האבות עצמם, שגם הם עצמם זקוקים להיות לנפשם זכות זה של חינוך תינוקות של בית רבן, והיינו שדקדק לומר 'ואמרת אליהם', כלומר 'מאקע פאר דיר אליין ברויכסטו דאס האבן, דו ברויכסט האבן דעם זכות'.

(א' פרשת אמור תשכ"ה לפ"ק, במסיבה להחזקת ישיבת יטב לב)

כראוי, ולתת מעות לצורך החזקת התורה, כדי שהילדים יתגדלו על דרך התורה והיראה, הנה כל זה פועל טובה גדולה לנפש האב עצמו, כי על ידי כך הוא זוכה להמשיך על נפשו שמירה העליונה מן השמים להנצל משום מכשול, ולא יאונה לו שום חטא ועון ח"ו, 'דו וועסט דיר נאר דערהאלטן אין דעם בח וואס דו וועסט זען אז עס זאל זיין אויפגעצויגן קינדער על דרך התורה'.

וביותר הדברים אמורים לגדל החיוב להחזקת תלמוד תורה בירושלים עיר הקודש. 'מ'לייגט אריין גרויסע כוחות, דער אייבערשטער זאל העלפן מען זאל קאנען דארט אויפציען קינדער, מ'זאל זיי מחנך זיין און אויפהאלטן ברוחניות ובגשמיות, אין ארץ ישראל דארף מען גרויסע כוחות'. והאמת שכל זה הוא זכות לנפשינו, 'אונז אליין ברויך מיר עס, עס

כאשר האדם זוכה ובניו הולכים בדרך הישר הרי זה משפיע לטובה על האב עצמו, ואם הבנים סרים מן הדרך הרי זה משפיע לרעה גם על האב עצמו ח"ו

האב לעת זקנותו הנה הוא תלוי ועומד בבניו לגמרי, ואם זכה האדם בעזר השי"ת לחנך ולגדל את בניו על דרך התורה, כאשר יזקין האב ויראה בנים ובני בנים העוסקים בתורה ועבודת ה', הנה האב עצמו יושפע מהם לצד הטובה וישתנה למעלותא, 'אז דער בורא כל עולמים העלפט און מ'ניט א גוטן חינוך פאר די

ואפשר לומר עוד רמז באופן אחר קצת, כי הנה יש לפעמים אנשים החושבים שאם הם עצמם חרדים לדבר ה' ותורתו הנה הצילו את נפשם לעמוד על דרך הישר, ואף אם יארע חלילה שהבנים אחריהם אינם נמשכים והולכים בדרך האב, הרי זה לא יזיק לנפשם מאומה. אכן האמת אינו כן, כי הרי מצב

בן סורר, שהוא סר מן הדרך התורה ל"ע, סופו להיות 'מורה' היינו מורה דרך, 'ווערט ער א מורה דרך, ער לערנט די גדולים, ער לערנט דעם מאמן, דעם וואס אים געפעלט', והוא משפיע על האב שאף הוא יתנהג כמוהו, 'חלילה אז די קינדער פאלן ארויס שלעכט, ווערט מען נאך מיטגעריסן, דאס איז משפיע אויף די מאמעס', כי האב מחפה על בנו, על דרך אמרם ז"ל (שבועות לט.) אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולה מוכסים שכולם מחפין עליו, 'איבערהויפט א טאטע אויף קינדער איז מחפה', ומתוך כך הוא נגרר אחריו לרעה ל"ע.

ועל פי זה אפשר לומר המכוון באומרו אמור אל הכהנים בני אהרן, שהכוונה על האבות לחנך את הילדים הקטנים ללכת בדרך הישר בשמירת תורה ומצות, ועל זה הוסיף הכתוב באומרו 'ואמרת אליהם', ר"ל שהדבר נוגע גם אל האבות עצמם, שכאשר יעלה בידם לחנך את הקטנים על דרך הישר הרי זה אזהרה הנוגע גם לעצמם, 'אז דו וועסט גוט מזהיר זיין די קטנים וועט עס דיר אויך צונוץ קומען, אז דו וועסט מחנך זיין די קינדער וועסטו אויך גוט זיין דערנאכדעם, אבער חלילה פארקערט איז פארקערט'. והיינו שאמר הכתוב 'ואמרת אליהם', 'ואלסט וויסן אז דאס איז ואמרת אליהם, אז דאס זאגט זיך צוריק פאר די מאמעס אליין', הרי יש כאן שתי אמירות, והבן.

(א) פרשת אמור תשכ"ה לפ"ק; ס"ג פרשת אמור תשכ"ו לפ"ק

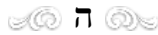
קינדער, אז דער בורא כל עולמים העלפט ס'נעלונגט, מ'האט סייעתא דשמיא און מ'ציט אויף זרע בך ה', און מ'האט ארום זיך גוטע קינדער עובדי ה', זיי גייען אין דרך האמת, ווערט דער פאטער אויך אנדערשט, ווערט ער אויך בעסער, דאס איז משפיע אויף די מאמעס'.

ועל דרך זה היו רגילים לומר בשם הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ז"ל שאמר עה"פ (שמות י. ב) למען תספר באזני בנך ובן בנך וגו' וידעתם כי אני ה', כי לכאורה יש להבין המכוון באומרו 'וידעתם' כי אני ה', שהיה לו לומר למען תספר באזני בנך ובן בנך וגו' 'וידעו' כי אני ה', 'דו וועסט דאך "פאר זיי" דערציילן', ומה זה שאמר הכתוב 'וידעתם'.

ואמר לבאר הכוונה, שאם יספר האב באזני בנו סיפור יציאת מצרים כדי להביא את הילד ליראת שמים, על ידי כך 'וידעתם', היינו שמתוך כך יתוסף להאבות עצמם ידיעה חדשה, ועל כן אמר הכתוב וידעתם, להורות שלהאב עצמו יהיה תועלת מכך, 'קומט מען אליין אויך צו, דאס נוצט פאר די עלטערן'. עכדה"ק.

ומכלל זה נשמע גם לצד ההיפוך, שאם חלילה נתקלקלו הבנים וסרו מן הדרך הישר, הרי זה גורם שגם האב עצמו בזקנותו יהי נגרר אחרי הבנים ואף הוא יתקלקל על ידם חלילה. וכענין שפירשו את הכתוב (דברים כא, יח) כי יהיה לאיש בן סורר ומורה, שהכי פירושו אם יהי לאיש

טעם מצות העומר לפני חג השבועות שעל ידו מתברך שפע התבואה ועל ידי כך יכולים לעסוק בתורה מתוך הרחבת הדעת

כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. אך לכאורה תמוה הדבר איך אפשר להתברך בעולם הזה בשכר קיום המצוה, הלא קיימא לן (קידושין לט:): שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ואם כן איך אפשר להתברך בשכר המצוה בעולם הזה.

אכן אפשר לומר שאין הכוונה מתורת שכר המצוה, אלא הכוונה בזה היא

על דרך שמצינו במשנה (ראש השנה טז.) בארבעה פרקים העולם נידון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו וכו'. והעיר על זה הר"ן, כי לכאורה יש להבין מאין הוציאו חכמינו ז"ל דבר זה שהאדם נידון בפסח שבועות וסוכות. וכתב שמקור הדבר הוא מאמר הנזכר שאמרו מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח, מפני שהפסח זמן תבואה הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. אם כן מסתבר לומר על מה שאמרה תורה הביאו לפני עומר בחג הפסח, שטעמו של דבר הוא מאחר שבאותן הזמנים נידון העולם על התבואה, גלל כן צוה הקב"ה לקיים את מצות העומר, לפי שזכות מצות העומר תעמוד לבני ישראל להמשיך שפע רב בדבר הנידון באותו היום. עכ"ד.

ונראה להטעים ולבאר את המכוון בדבריו, כי מה שאמרו חכמינו

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום (ויקרא כג, טו-טז). הנה ראוי לתת להבין הענין שצוה השי"ת לקיים את מצות העומר, ולספור את הימים ממנה עד יום קבלת התורה להיות מצוה זו הכנה לפני קבלת התורה.

ואפשר לומר על דרך מה ששנינו במכילתא (ריש פרשת בשלח) לא הביא הקב"ה את ישראל דרך פשוטה לארץ ישראל אלא דרך המדבר, אמר הקב"ה אם אני מביא עכשיו את ישראל לארץ, מיד מחזיקים אדם בשדהו ואדם בכרמו והן בטלים מן התורה, אלא אקיפם במדבר ארבעים שנה שיהיו אוכלין מן ושותין מי הבאר והתורה נבללת בגופן, ע"כ. הנה מבואר מזה שכדי שיהיה היכולת לבני ישראל לעסוק בדברי תורה צריכים לסלק את דאגת הפרנסה מכל וכל, ועל ידי כך יוכלו לפנות דעתם ולבם לעסוק בדברי תורה מתוך הרחבת הדעת בלי שום הפרעה מצד דאגת הפרנסה.

והנה מצות העומר משפיע שפע עשירות לבני ישראל, כדאיתא במס' ראש השנה (טז.) מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח, מפני שהפסח זמן תבואה הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח

כראוי, על כן נתן מצות עומר שעל ידו יתברכו בשפע תבואה רב, ועל ידי כך יוכל כל איש ישראל לישב תחת גפנו ותחת תאנתו מתוך הרחבת הדעת מרוב שפע טובה, ועל ידי כך יהיו יכולים לשים כל עיקר מגמת נפשם לעסוק בדברי תורה בדעה צלולה וברורה בלי שום מניעות ועיכובים מצד מטרדות הפרנסה.

מעתה אתי שפיר הטעם שמצות העומר היא הכנה לפני קבלת התורה, שהרי על ידי מצות העומר יכולים לפנות דעתנו מכל המטרדות שבעולם ולעסוק בתורה כפי הראוי. והבן.

(ב' דפסח תרצ"ז לפ"ק)

ז"ל הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות, אין הכוונה מכח שכר על קיום מצות העומר, אלא הכוונה לתת טעם מפני מה עלתה לפניו יתברך לצוות עלינו לקיים מצות הבאת העומר בחג הפסח, על זה הוא שאמרו שרצה הקב"ה שיתברכו ישראל ביום זה עם שפע תבואה רב לאשר העולם נידון באותו היום על התבואה.

ויש לומר שעיקר הכוונה בזה הוא, שרצה הקב"ה שיהיה היכולת לבני ישראל לעסוק בתורה מתוך הרחבת הדעת, ולא יצטרכו להתעסק בעבודת שדה וחרם, שהרי באופן כזה לא יהיה להם היכולת לפנות דעתם ולבם לעסוק בדברי תורה

עיקר חשיבת העבודה לקיים סעודת יום טוב לשם שמים הוא אצל העשיר שיש לו כל מעדנים שבעולם ועב"ז מכוון באכילת מצוה לשם שמים

לא כן האיש אשר ברכו השי"ת וביתו מלא כל שפע טובה, שפיר יש לו היכולת לאכול ולשתות מעדנים הערבים לחיד, ואם יתאמץ איש כזה לכוון דעתו לאכול לשם שמים ולא יכוון לאכול להנאתו ולמלאות תאוות גופו החומרי, הרי זה נחשב לעבודה גדולה ושלומה ואינו עולה בניקל, כי הוא צריך להתאמץ ביגיעה מרובה לקדש ולטהר את גופו ונפשו ולכוון באכילתו רק לשם שמים.

ועל פי זה יש לומר המכוון במה שאמר הכתוב 'באספכם את תבואת הארץ',

אך בחמשה עשר יום לחודש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחוגו את חג ה' שבעת ימים (כג, ט). יש לפרש הכוונה, כי הנה איש אשר דחיקא ליה שעתא טובא, ואין הפרוטה מצויה בכיסו, אין מצוי בביתו מאכלים הערבים, א"כ נקל לו לכוון באכילתו שתהיה רק לשם שמים, ואינו צריך להתאמץ כל כך בעבודתו שלא יאכל לשם תאוות גופו, יען שאין לו הנאה גדולה כל כך ממאכלים המצויים בתוך ביתו, שהרי אין ידו משגת לקנות מעדנים להתענג בתענוגים.

חג ה', ר"ל שלא תערבו כוונות זרות לאכול סעודות יום טוב לשם תאוה, אלא תהיה כוונתכם שלימה ורצויה לשם ה'.
(חג הסוכות תרצ"ה לפ"ק)

ר"ל בזמן שימצא בביתכם כל מיני מעדנים המתוקים וערבים מלאים כל טוב עולם הזה, ויש לכם היכולת להתענג בתענוגים להנאת הגוף, גם אז 'תחוגו את

על ידי מצות צדקה לעניים בטל מדת הדין ונהפך למדת הרחמים ואין לך שמחה גדולה מזו

לתוך הבית, כיון שבודאי מתקיים על ידו כל כך הרבה מצות לתת לעניים את מתנת חלקם המגיע להם, ועל ידי כך נתבטל מדת הדין ונתהפך מדת הרגו לרחמים, ואין לך שמחה בעולם גדולה מזו.

וזהו שאמר הכתוב 'באספכם את תבואת הארץ תחוגו את חג ה', כי הנה ראש השנה ויום כיפורים המה ימי דין, ובהיות כן אין השמחה בשלימות בימים האלה, יען כי אנו יראים וחרדים מאימת הדין, אבל בהגיע ימי חג הסוכות שהוא זמן אסיפת התבואות, אשר הוא סיבה לקיים מצות צדקה לעניים כנ"ל, בוכות זה נתבטל כח הדין ונהפך למדת החסד והרחמים, על כן הוא זמן שמחה.

(דברי יואל פרשת ויחי עמוד תקמב-תקמג)

באספכם את תבואת הארץ תחוגו את חג ה' (כג, לט). הנה יש להבין המכוון במה שאמרו דאסיפת התבואות הוא זמן שמחה. ואפשר לומר, דהנה כאשר איש ישראל השומר תורה ומצוות מאסף תבואת השדה לתוך הבית, הנה הוא צריך לקיים מצוות לקט שכחה ופאה, פרט ועוללות, תרומות ומעשרות. ואמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי מעשר שני פ"ה ה"ה; ע"י רש"י בראשית יח, טז) גדול כח מתנות עניים שמהפך מדת הדין לרחמים. וכמו שמצינו אצל הבאת ביכורים שנאמר שם השקיפה ממעון קדשך וגו' (דברים כ, טו), דהיינו שישקיף ה' לטובה על ישראל, וכאמרם ז"ל דגדול כח מתנות עניים להפוך מדת הדין לרחמים.

ועל פי זה יתכן לומר שזאת היא עיקר סיבת השמחה בעת אסיפת התבואה

צריכים לקיים המצוות המסוגלים להשפיע עשירות כדי שלא נצטרך לקבל טובה מאנשים שאינם מהוגנים ויחיה לנו שמחה בלימוד התורה

וערבי נחל (כג, מ). איתא במדרש (ויקרא רבה ל, א) רבי אבא בר כהנא פתח, קחו מוסרי

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות

כי בודאי יהיו נשאים הרבה ספיקות בלימודו ולעולם לא יגיע לידי התרת הספיקות. עכ"ד.

בהיות כן ניתן להבין חומר הדבר שלא ליהנות מממונו ורכושו של אדם שאינו הגון, כי אם יחנה ממי שאינו הגון הרי יהיה נמשך לאחר דעתו של אותו אדם, ומכיון שהוא אדם שאין דעתו נכונה, הרי זה משפיע על דעתו שלא יוכל לכוון דעתו ללמוד תורה על דרך האמת, ומתוך כך לא יעלה בידו להגיע להתרת ספיקות ושוב לא יוכל להיות לו שמחה בעת לימודו.

בהיות כן נמצא עולה מן האמור שמה טוב ומה יפה שיתברך האדם להיות עשיר בממונו, שעל ידי כך לא יצטרך להזדקק להגיע לטובתן של אנשים אחרים, כי מתוך כך נשמר מהשפעת דעות כוזבות הנובע מאנשים שאינם מהוגנים, ושפיר יוכל ללמוד תורה על דרך האמת בלי שום ערבוב מן הדיעות כוזבות, ואז יזכה להרגיש שמחה הגדולה בלימודו בהתרת הספיקות, אשר על כן ראוי לאדם לעסוק במצות המסוגלים להשפיע שפע עשירות, למען לא יצטרך להגיע לטובת אנשים אחרים ויוכל ללמוד תורה בדעה נכונה.

ומעתה יתבאר המכוון בדברי המדרש שהביא הכתוב קחו מוסרי ואל כסף קחו מוסרה של תורה ואל כסף, אשר המכוון בזה שיזהר האדם ללמוד תורה על דרך האמת ויקח מוסרה של תורה בלי ערבוב דעות כוזבות מאנשים שאינם מהוגנים, ועל כן אמר הכתוב 'ואל כסף',

ואל כסף (משלי ה, י), קחו מוסרה של תורה, ואל כסף. ומיד לאחר מכן אמרו שם במדרש שמצות לולב מסוגל להתברך בשפע עשירות, שאמר רבי אבא בר כהנא משכר לקיחה אתה למד שכר לקיחה, כי הנה אצל קרבן פסח במצרים נאמר (שמות יב, כב) 'ולקחתם אגודת אזוב', כמה הוא דמי שוויו של אזוב, ד' פרוטות, ועל ידו זכו ישראל לרכוש את ביזת מצרים, ביזת הים, ביזת סיחון ועוג, ביזת שלשים ואחד מלכים. אם כן לולב שהאדם צריך לשלם הרבה יותר מן האזוב, ויש בו כמה מצוות, על אחת כמה וכמה שבשכר המצוה יתברך האדם בשפע עשירות פי כמה וכמה, לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם 'ולקחתם לכם ביום הראשון'. עד כאן תוכן דברי המדרש.

ולכאורה דברי המדרש סותרים את עצמם, כי בתחילת דבריו מזהיר ואומר שיקחו מוסרה של תורה ולא כסף, ואילו בסוף דבריו דרש גודל מעלת מצות נטילת לולב שעל ידה מתעשר האדם בשפע עשירות מרובה. וצריך ביאור.

ואפשר לבאר את המכוון על פי מה שכתב הרמב"ם ז"ל (עי' שו"ת רמ"א סימן ה) אין שמחה כהתרת הספיקות, כי על ידי שהאדם לומד ומברר האסור והמותור, יש לו שמחה גדולה מזה. אמנם אין הדברים אמורים אלא אם עוסקים בתורה הקדושה על דרך האמת, אבל מי שאין בו דעה נכונה ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה והוא מתיר את האסור ואוסר את המותר, אזי אין שום שמחה בלימוד כזה,

ועל כן שפיר אמרו במדרש שעל ידי מצות לולב יכול האדם להמשיך לעצמו שפע עשירות במדה טובה מרובה, ועל ידי כך יהיה לבו נכון ובטוח שלא יגרום קלקול בדעתו ויכוון בלימודו על דרך האמת, ויזכה להגיע לשמחה הגדולה בהתרת הספיקות.

(ב' דסוכות תשכ"ה לפ"ק)

ר"ל שלא יגרום קלקול בדעתו מכח סיבת הכסף שזקוק לקבל טובה מאנשים שאינם מהוגנים, ועצה הנכונה היא שיעסוק האדם בקיום אותן המצות שיש בהם סגולה זו להמשיך על ידם שפע העשירות, ומתוך כך לא יצטרך עוד ליהנות מאנשים שאינם מהוגנים, ועל ידי כך יוכל ללמוד תורה ולכוון בדעתו על דרך האמת.

הקב"ה משלם שכר טוב בעולם הזה על הכנה למצוה, ומתוך כך יכולים לקיים המצוה בעצמה לשם שמים

תורה על מנת להתעשר כיון שיש לו היכולת להתעשר על ידי מצות מעשר.

וזהו שאמר הכתוב 'עשר תעשר', עשר בשביל שתתעשר, 'למען תלמד ליראה את ה' אלקיך', כי על ידי שתוכל להשיג את העושר מכח מצות מעשר, על ידי כך יקל עליך ללמוד תורה בכוונה נכונה ליראה את ה' אלקיך, עכ"ד.

ועל סגנון דבריו יש לפרש כוונת הפסוק 'ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים'. כי הנה מבואר בספרי קודש דאף על פי שאמרו חכמינו ז"ל (קידושין ט:): שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מכל מקום על הכנה לפני קיום המצוה משלמים שכר גם בעולם הזה.

ויתכן לומר הכוונה בזה, כי מאחר שהאדם יכול לקבל שכר על הכנת המצוה בעולם הזה, על ידי כך יקל

עוד אפשר לומר בישוב סתירת המדרשים הנ"ל, על פי מה שכתב החתם סופר בתורת משה (פר' ראה) בביאור הכתובים (דברים יד, כב-כג) עשר תעשר את כל תבואת זרעך וגו', למען תלמד ליראה את ה' אלקיך, כי הנה דרשו חכמינו ז"ל (תענית ט.) 'עשר תעשר', עשר בשביל שתתעשר, וביאור הדבר הוא כי הנה יצרו של אדם מסית את האדם להיות לו עושר גדולה וכבוד, ומתוך כך יש לחוש שמא יעלה על לב האדם ללמוד תורה כדי להגיע אל העושר, כי בלימוד התורה מצינו (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. אכן אין זה ראוי לעסוק בתורה כדי להתברך על ידה בעשירות, גלל בן נתן הקב"ה עצה נאמנה, שיכולים להתעשר על ידי מצות נתינת מעשר, והקב"ה התיר לנסות אותו בדבר זה, שיוכל לכוון בדעתו לקיים מצות מעשר בשביל שיתעשר, ועיקר הכוונה שעל ידי כך יוכל ללמוד תורה לשמה ולא יחשוב בדעתו ללמוד

הלקיחה והכנת המצוה שעל זה מקבלים שכר הרבה בעולם הזה.

וזהו המכוון במה שאמרו בהמשך הדברים אשר בשכר 'ולקחתם אגודת אזור' זכו בני ישראל לביזת הים ולביזת ל"א מלכים, כל זה היות כי הלקיחה היתה הכנה לדבר מצוה, ועל הכנה לפני קיום מצוה משלמים שכר בעולם הזה. ומשכר לקיחה זו אתה למד שכר לקיחת הלולב, היינו הכנה לפני קיום המצוה שמקבלים על זה שכר בעולם הזה, ולפיכך משה מזהיר את ישראל 'ולקחתם לכם' ביום הראשון, שבהגיע יום הראשון יש לכוון לקיים את המצוה בכוונה זכה צלולה ברורה לשם ה', שהרי כבר זכיתם להמשיך שפע עשירות גדולה בשכר ההכנה לפני קיום המצוה, ומעתה נקל לקיים את גוף המצוה בלתי לה' לבדו.

(חג הסוכות תשי"ז לפ"ק)

לו לקיים המצוה עצמה בכוונה רצויה לשם שמים, מאחר שכבר עלה בידו להשיג שפע עושר גדולה וכבוד על ידי הכנת המצוה.

ומעתה יתבאר כוונת הפסוק, 'ולקחתם לכם', כי הנה הלקיחה היא הכנה לפני קיום המצוה, זה תהיה 'לכם' היינו להנאתכם ולטובתכם, כי על לקיחה והכנת ד' מינים לפני החג מקבלים שכר בעולם הזה, ועל ידי כך יעלה בידינו לקיים 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם', ר"ל שקיום שמחת החג בעצמו יהיה בכוונה זכה צלולה וברורה לפני ה' בלי שום כוונה בעד בצע כסף.

וזהו כוונת המדרש במה שאמרו 'קחו מוסרי ואל כסף', ר"ל בעת שתקיימו מצות נטילת לולב לא תכוונו בדעתכם לקיים את המצוה לשם כסף וזהב, רק לשם ה', כי די לכם בשכר

יש כמה מצות שעל ידם ניתן להתברך בשפע עשירות, מכל מקום יש להזהר לכוון בקיום המצוה לשם ה' והשפע יבוא מאליו

שמים, כפי מה שאמרו חכמינו ז"ל (שמות רבה טז, ב) שאמר להם משה לישראל, משכו וקחו לכם צאן (שמות יב, כא), 'משכו' ידיכם מעבודה זרה 'וקחו לכם צאן' של מצוה, אם כן איפוא יכול להיות אשר מכח אחת מכל המצוות האלו זכו לירש את ביזות האלו, ולא על ידי מצות אגודת אזור.

אכן יתכן לבאר הוכחת המדרש ממה שנאמר אצל האזור 'ולקחתם'

עוד יש לומר בביאור דברי המדרש, בהקדם להעיר עוד מה שיש להבין מאין הוכיח בעל המדרש אשר מכח מצות לקיחת אגודת אזור זכו ישראל לירש את כל אותן הביזות ביזת הים וביזת ל"א מלכים, כי הלא בני ישראל קיימו ועשו במצרים עוד כמה מצוות אחרות כמו הקרבת הפסח ואפיית המצה ואכילת מרור וקריאת הלל, גם קבלו עליהם עול מלכות

הנשפעת בזכות מצות לולב, לפיכך לא רצו חכמינו ז"ל לקבוע מטבע לשון הברכה בעת קיום המצוה בלשון המורה על שפע עשירות, 'חכמינו ז"ל האבן נישט געוואלט מ'זאל גיין טון די מצוה פאר געלט, מ'זאל אינזון האבן כסף', שכן אמרו חכמינו ז"ל (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, ובהיות כן אם היה נוסח הברכה אשר קדשנו במצותיו וצונו על 'לקחת' לולב, לשון המורה על השפעת הכסף, היה משמעות הדברים שיתכן לקיים ולעשות את המצוה לשם ממון, על כן שינו החכמים נוסח הברכה מלשון הכתוב ותיקנו לומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על 'נטילת' לולב, למען יכוונו ישראל את לבם בקיום המצוה אך ורק לאביהם שבשמים ולא בשביל בצע כסף.

ועל דרך זה יבואר מה שהקדים המדרש בראש דבריו להביא את לשון הכתוב 'קחו מוסרי ואל כסף', כי אם אמת נכון הדבר אשר מצוה זו מביאה את האדם להתברך בשפע עשירות, מכל מקום צריך להזהר שלא לכוון בעת קיום המצוה להמשיך על ידה שפע העשירות, אלא ראוי לעשות ולקיים את המצוה כיון שכן צוה עלינו הבורא ב"ה, ולא על מנת לקבל פרס, אלא שהשפעת העשירות תבוא ממילא.

(ב' דסוכות תשכ"ד לפ"ק; ס"ג פרשת תולדות תשכ"ד לפ"ק)

המורה על שפע עשירות, שכן אמרו חכמינו ז"ל (קידושין ב.) האשה נקנית בכסף בשטר ובביאה, כסף מנלן, גמר קיחה קיחה משדה עפרון, כתיב הכא (דברים כב, ג) כי יקח איש אשה, וכתיב התם (בראשית כג, ג) נתתי כסף השדה קח ממני, ע"כ. הנה מבואר מזה אשר קיחה מורה על כסף, בהיות כן יתכן לומר אשר הוכחת חכמינו ז"ל הוא ממה שנאמר אצל האזוב 'ולקחתם', שהוא מלשון קיחה המורה על כסף, ועל כן אמרו שמכא מצות אגודת אוזב וכו' ישראל להתעשר בכסף וזהב.

ומעתה יבואר המכוון במה שדרשו קל וחומר למצות נטילת לולב מאחר שנאמר בו גם כן לשון קיחה, שכן נאמר 'ולקחתם' לכם שהוא מורה על הכסף כנ"ל, על כן שפיר ניתן לדרוש קל וחומר כי מאחר שמצות לולב עולה בדמים מרובים יותר מן האזוב, לכן ניתן להמשיך על ידי מצות לולב שפע רב של כסף וזהב לבני ישראל במדה טובה מרובה.

והנה בשו"ת הרשב"א (סימן קנז) נשאל לבאר הטעם על מה שאנו מברכים על מצות ארבעה מינים אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב, כי לכאורה היה ראוי יותר לברך על לקיחת לולב, כפי לשון הכתוב 'ולקחתם לכם'.

אבן יתכן לומר לפי דברינו כי לשון קיחה מורה על השפעת הכסף

בבחי מדרת התחברות של צדיקים באגודה אחת עם פשוטי עם נמשך השפעת עולם הזה גם לצדיקים המכוונים לקיים המצוה לשם ה'

לעוד יש לומר בביאור סתירת המדרשים
הנזכרים, כי הנה טעם הדבר שאין
הקב"ה נותן שכר מצוה בעולם הזה,
מבואר בספרים (תומר דבורה פ"א) כי מעלת
המצוה גדולה היא עד מאוד והיא כולה
רוחני, ואין כל העולם הגשמי כדאי לשלם
על מצוה אחת. עכ"ד.

ולפי זה יש לומר שדבר זה אינו אלא
במי שעושה את המצוה בכוונה
זכה לשם שמים, אבל מי שמכוון בדעתו
על עניני הנאות גשמיות, שפיר יתכן
לשלם עליה שכר גשמי בעולם הזה, וכמו
שמצינו שכן דרשו חכמינו ז"ל (שבת סג.)
על הכתוב (משלי ג, טז) בשמאלה עושר
וכבוד, למשמאילים בה עושר וכבוד,
ופירש רש"י משמאילים בה שעוסקין בה
שלא לשמה.

והנה מצינו במדרש (שם, יב) מה אתרוג
זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך
ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה
ויש בהם מעשים טובים, ומה התמרה הזו
יש בו טעם ואין בו ריח, כך ישראל יש
בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים
טובים, ומה הדס יש בו ריח ואין בו טעם,
כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים
טובים ואין בהם תורה, ומה ערבה זו אין
בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל יש
בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא
מעשים טובים, ומה הקב"ה עושה להם,

לעוד יש לומר בביאור סתירת המדרשים
הנזכרים, כי הנה טעם הדבר שאין
הקב"ה נותן שכר מצוה בעולם הזה,
מבואר בספרים (תומר דבורה פ"א) כי מעלת
המצוה גדולה היא עד מאוד והיא כולה
רוחני, ואין כל העולם הגשמי כדאי לשלם
על מצוה אחת. עכ"ד.

ולפי זה יש לומר שדבר זה אינו אלא
במי שעושה את המצוה בכוונה
זכה לשם שמים, אבל מי שמכוון בדעתו
על עניני הנאות גשמיות, שפיר יתכן
לשלם עליה שכר גשמי בעולם הזה, וכמו
שמצינו שכן דרשו חכמינו ז"ל (שבת סג.)
על הכתוב (משלי ג, טז) בשמאלה עושר
וכבוד, למשמאילים בה עושר וכבוד,
ופירש רש"י משמאילים בה שעוסקין בה
שלא לשמה.

יכולים לירש ביות הים וביות סיחון ועוג, כי על ידי אנודה זו נמשך גם לצדיקים כל העושר הזה.

ועל דרך זה יש לומר אצל לולב, שהרי גם במצות לולב מתחברים כל כתות בקרב ישראל בני עליה ביחד עם האנשים הפשוטים, ומתוך כך יזכו בני עליה להמשיך השפעת המצוה שפע עשירות בעולם הזה.

אמנם מאחר שגילו לנו חכמינו ז"ל דבר זה, יש לחוש שמא יקיימו בני ישראל מצות נטילת לולב בכוונה תחילה כדי לירש כסף וזהב, והאמת שכל זה אינה עיקר תכלית כוונת המצוה אלא דבר

היוצא ממנה דרך אגב, ועיקר התכלית הוא שיכפרו אלו על אלו וישפיעו הבני עליה על אנשים הפשוטים תורה ויראת שמים. על כן פתח המדרש ודרש 'קחו מוסרי ואל כסף', כי אף על פי שאמת הדבר שזה סגולת המצוה שמביאה השפעת הכסף, מכל מקום לא יהיה עיקר כוונתנו בשביל זה אלא למוסרה של תורה, ולפיכך משה מזהיר את ישראל 'ולקחתם לכם ביום הראשון', כי ביותר צריך הכתוב לזרז באזהרה יתירה לעשות ולקיים מצוה זו בכוונה זכה וברורה לשם ה', ושפע העשירות יבוא מאליו.

(חג הסוכות תשי"ט לפ"ק)

על ידי לימוד תורה שבעל פה מקבלים שכר בעולם הזה בהשפעת כסף

עלמא ליכא, שכל זה בקיום המצות שבתורה, אבל שאר כל הדברים אשר הוסיפו חכמינו ז"ל גדרים וסייגים לדברי תורה מקבלים שכר בעולם הזה.

ואפשר לומר בביאור הדבר, על פי מה שאמרו הקדמונים (תומר דבורה פ"א

ד"ה הח') בביאור הענין שאין הקב"ה משלם שכר מצוה בעולם הזה, לפי שכל מצוה היא ענין רוחני שנתונה לנו מן השמים על ידי הקב"ה, ואין בכל הנאות שבעולם הגשמי במה לשלם שכר על קיום מצוה אחת, על כן משלם הקב"ה שכר המצוה בעולם הבא שהוא עולם הרוחני, ע"כ.

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו'. איתא במדרש רבה (שם) ר' אבא בר כהנא פתח, קחו מוסרי ואל כסף (משלי ח, י), קחו מוסרה של תורה ואל כסף, למה תשקלו כסף בלא לחם (ישעיה נה, ב), למה אתם שוקלים כסף לפני עשו, בלא לחם, על שלא שבעתם מלחמה של תורה, ויגיעכם בלא לשבעה וכו', על שלא שבעתם מיינה של תורה וכו'.

ואפשר לומר בביאור המכוון, בהקדם מה שכתבו בספרים הקדושים (עי' נועם מגדים פר' אחרי ד"ה והנה כ'), על מה דקיימא לן (קידושין ט:): שכר מצוה בהאי

בכל אלו הדרשות ישולם שכר בעולם הנשמי, מלבד שכר השמור לעולם הבא, כיון שעיקר הלימוד נתברר על ידי חכמי הדורות.

וזהו שמוזהיר הכתוב, 'קחו מוסרה של תורה ואל כסף', למה אתם שוקלים כסף לפני עשו, על שלא שבעתם מלחמה של תורה, היינו שלא שבעתם מלימוד התורה שבעל פה, שכן 'שביעה' בדברי תורה שייך אצל לימוד תורה שבעל פה דייקא, לאשר ניתן לפלפל בה ולהתעמק בה ולהשביע עצמו הימנה.

על זה הוא שאמרו שאילו הייתם מתייגעים בתורה שבעל פה, היה מגיע לכם שכר טוב עולם הזה, וממילא היה בידכם השפעת כסף, כי בזכות התורה וקיום מצוותיה של תורה שבעל פה, זוכה האדם להשפעת עשירות בעולם הזה.

(חג הסוכות תשי"א לפ"ק)

ועל פי זה יתכן לומר, כי על הגדרים וסייגים שנתוספו על ידי חכמינו ז"ל, שפיר ניתן לקבל שכר בעולם הזה, כי מאחר שהדבר נתוסף מדעתם של חכמי התלמוד והבאים אחריהם, אם כן יש בהם איזה אחיזה בגשמיות, על בן שייך לשלם בעבורם שכר טוב בעולם הנשמי, מלבד שכר השמור לנו לעולם הבא.

ועל דרך זה יתכן להוסיף ולומר עוד, שגם על לימוד התורה שבעל פה מקבלים שכר בעולם הזה, וביאור הדבר על פי מה שכתב הרמב"ם ז"ל (ספר המצוות שרש השני) אשר הדרשות שהוציאו חכמינו ז"ל מכל פסוקי התורה על פי כללי י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן נקראים 'דברי סופרים', הגם שאלו הכללים ניתנו לנו מסיני, מכל מקום כיון שהחכמים הוציאו הלימודים מן הכח אל הפועל מדעת עצמם, ראוי לקרותם דברי סופרים, עכ"ד. אם כן יש לומר כי אף על קיום והלימוד

יש לבטוח בהקב"ה שמשפיע עשירות ממקורות כשרים

הוא דכתיב (שמות לד, א) 'פסל לך', הפסולת שלך. באותה שעה אמר משה, ברכת ה' היא תעשיר (משלי י, כב).

ונראה לפרש הכוונה, כי הנה איתא במדרש (שמות רבה לא, ה) כי בעולם הזה הרשעים המה עשירים, נשואים, נתונים עליון במנוחה בשלוח ובהשקט, והצדיקים עניים. בהיות כן יתכן שלא ירצו בני ישראל להתרחק מאהלי

ויצא בן אשה ישראלי (כד, י). איתא במדרש (ויקרא רבה לב, ב) גם במדעך מלך אל תקלל ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר (קהלת י, כ), 'גם במדעך מלך אל תקלל' זה משה, דכתיב (דברים לג, ה) ויהי בישורון מלך, 'ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר' זה משה. ומהיכן העשיר משה, אמר ר' חנין מחצב של סנפיריון ברא לו הקב"ה בתוך אהלו ומשם העשיר, הדא

מִן הַרְשָׁעִים, כִּי יָד ה' לֹא תִקְצֵר, וּבִיבִלְתּוֹ
לְהַשְׁפִּיעַ לָהֶם שֹׁפֵעַ עֲשִׂירוֹת בְּדֶרֶךְ הִיתָר,
מִמְקוֹרוֹת כְּשֵׁרִים וּמַהוּרִים, דְּבִרְכַּת ה' הִיא
תַּעֲשִׂיר. וְהֵבִיא רֹאיָה מַעֲוָשׁוֹ שֶׁל מֹשֶׁה,
שֶׁהִגְדִּיל הַקֶּב"ה חֲסָדוֹ עִמּוֹ לְהַשְׁפִּיעַ לוֹ
שֹׁפֵעַ עֲשִׂירוֹת גְּדוּלָּה, ע"י שְׁגִילָה לוֹ
בְּאֵהָלוֹ מִחֻצֵּב שֶׁל סַנְפִּירִינוֹן, 'אִז מֹשֶׁה
רִבִּינוֹ אִיזוֹ נַעֲוֹעֵן אֵן עוֹשֶׁר, מִחֻצֵּב שֶׁל
סַנְפִּירוֹן, הָאֵם עַר גַּעֲזֹאנִט בְּרִכַּת ה' הִיא
תַּעֲשִׂיר, הָאֵם עַר גַּעֲזִיזִין לְדוֹרוֹת אֲפִילוֹ
וּעֵן מ'בְּרוּךְ נַעֲלֵט אִז עֲשִׂירוֹת אִיז פֹּון
הַקֶּב"ה, וְכֹאשֶׁר יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּקּוֹר שֹׁפֵעַ
הַעֲשִׂירוֹת הוּא מֵאֵת הַשֵּׁי"ת יִקַּל לָהֶם
לִקְיָם אֵת דְּבַר ה' לְהוֹצִיא אֵת הַמִּקְלָל
מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה, 'אִז מ'הָאֵם אֲמוֹנָה אִין
הַשֵּׁי"ת אִז בְּרִכַּת ה' הִיא תַּעֲשִׂיר, אִיז
גְּרִינְגֶּער דַּעַר הוֹצֵא אֵת הַמִּקְלָל, כְּמוֹ
שֶׁאֲמַרְתִּי לַעֲלֵל שְׁבִיטֶר צְרִיךְ לִזְרוֹ בְּמִקּוֹם
שֵׁישׁ בּוֹ חֲסֵרוֹן כִּים.

(ס"ג פרשת אמור תשכ"ו לפ"ק)

אֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים הָאֵלֶּה, מֵאַחֵר שְׁעִינִינוּ
רֹאוֹת שְׁעִיקָר שֹׁפֵעַ הַעֲשִׂירוֹת מוֹנַח תַּחַת
יָדָם, וְאִם נִתְרַחֵק מֵהֶם יִגְרוֹם הַדְּבַר חֲסֵרוֹן
כִּים. אֲכֵן הָאֵמֶת שֶׁהִרְבֵּה דִּרְכִּים לְמִקּוֹם
וְהַקֶּב"ה יִכּוֹל לְהַמְשִׁיךְ שֹׁפֵעַ עֲשִׂירוֹת מִצַּד
הַקְּדוּשָׁה, עַל כֵּן אִין לְחוּשׁ וְלִימָנֵעַ
מִלְּהִתְרַחֵק מִן אַחֲלֵי אֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים,
וְהַקֶּב"ה יִמְשִׁיךְ שֹׁפֵעַ עֲשִׂירוֹת מִצַּד
הַקְּדוּשָׁה.

וְעַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִבּוֹא לִבְאָר גַּם
כוֹוֶנֶת הַמִּדְרָשׁ, כִּי הֵנָּה נֹאמֵר בְּכַתוּב
(שם, יד) 'הוֹצֵא אֵת הַמִּקְלָל אֶל מַחוּץ
לְמַחֲנֶה, וְנִכְלַל בִּזָּה הַצִּיּוּי לְהִתְרַחֵק מִן
הַמִּינִים וְהַאֲפִיקוֹרְסִים, רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל
הַמְטִילִים אֶרֶס הַמִּינּוֹת בְּלִבּוֹת יִשְׂרָאֵל,
וּבִהְיוֹת כֵּן הִיָּה מִקּוֹם לְחוּשׁ פֶּן יֹאמֵר אִישׁ
יִשְׂרָאֵל כִּי שִׁלּוּחַ הַרְשָׁעִים וְהוֹצָאתָם מַחוּץ
לְמַחֲנֶה גּוֹרֵם חֲסֵרוֹן כִּים גְּדוֹל. לְזֹאת אֲמַר
הַמִּדְרָשׁ, כִּי אִין לָהֶם לְהִתִּירָא מִן הַפֶּסֶד
הַמְמוֹן, דְּלֹא יִזְיֵק לָהֶם הָעֵדֶר הַמְמוֹן הַבֵּא

